

УДК 378

Від інституту — до університету: з нагоди 85-річчя Українського державного університету залізничного транспорту

Сергій Панченко,
доктор технічних наук, професор, ректор,

Олександр Жученко,
кандидат технічних наук, доцент,
Український державний університет залізничного транспорту

У 2015 році Український державний університет залізничного транспорту відзначає своє 85-річчя. За цей час, який дорівнює сімнадцяти студентським «поколінням», університет пройшов великий і складний шлях, зробив гідний внесок у розвиток науки і техніки, залізничної галузі, вищої освіти і культури.

За 85-річну історію університет підготував близько 75 тис. спеціалістів для різних галузей господарства та економіки. Серед його випускників є відомі діячі, як у галузі залізничного транспорту, так і інших галузях — економіки, машинобудування, теплоенергетики, промислового і цивільного будівництва. Ось імена деяких з них: доктор технічних наук, професор М.С. Конарев — міністр транспорту СРСР (1982 – 1991 рр.), Герой України Г.М. Кирпа — Міністр транспорту та

зв'язку України, Генеральний директор Укрзалізниці (2000 – 2004 рр.), Герой України В.М. Остапчук — начальник Південної залізниці (2000 – 2005 рр.), провідні фахівці транспортних підприємств багатьох країн світу.

Відлік своєї історії університет веде з 12 червня 1930 р., коли з метою вирішення гострої кадрової проблеми у транспортній галузі було утворено Харківський

експлуатаційно-тяговий інститут залізничного транспорту. З 1 вересня 1930 р. у новоствореному інституті почали навчання близько 400 студентів, а у 1933 р. їх кількість становила більше 1500 осіб.

У 1932 р. навчальний заклад отримав назву Харківський експлуатаційно-механічний інститут інженерів залізничного транспорту. А у 1934 р. його було перейменовано у Харківський інститут інженерів залізничного транспорту. Саме тоді з'явилася звична для багатьох аббревіатура «ХІІТ». Важливим етапом розвитку інституту стало приєднання до нього влітку 1934 р. Київського залізничного інституту. У складі інституту діяли механічний, експлуатаційний, інженерно-економічний факультети, а також вечірнє відділення і Київський філіал. Протягом десятиліття інститут поступово формувався як один з найбільших транспортних вищих навчальних закладів, однак його подальший розвиток зупинила Друга світова війна.

Восени 1941 р. інститут було евакуйовано до Ташкента, куди вдалося перевезти основне майно, обладнання, бібліотеку та архівні документи. Не припиняючи навчального процесу, колектив інституту брав участь у будівництві каналів, заводів та залізниць, у збиранні бавовни в Узбекистані.

Після визволення Харкова інститут повертається до рідного міста. Колективу інституту довелося напружено працювати, ліквідуючи наслідки окупації. Але незважаючи на труднощі, заняття відновилися вже у грудні 1944 р.

У 1946/47 навчальному році в інституті діяли чотири факультети (механічний, руху,

інженерно-економічний та будівельний), на яких навчалися 1400 студентів. А наступного року кількість випускників досягла довоєнного рівня.

Відновлення діяльності інституту в повному обсязі супроводжувалося якісними змінами професорсько-викладацького складу, розгортанням науково-дослідницької роботи. В 1953/54 навчальному році відкрився новий навчальний корпус, було створено 12 нових лабораторій та 23 кабінети.

У 1960 р. був утворений факультет автоматики, телемеханіки та зв'язку. У цей час в інституті формується колектив висококваліфікованих викладачів з науковими ступенями та вченими званнями. Були видані десятки монографій, підго-

товлена серія підручників і навчальних посібників для транспортних навчальних закладів.

1970–80-ті роки стали часом подальшого розвитку інституту. У його складі діяли вісім факультетів (механічний, експлуатаційний, будівельний, АТЗ, інженерно-економічний, вечірній, заочний та факультет підвищення кваліфікації) і 37 кафедр. Значно збільшився контингент студентів. Їх кількість наблизилася до 9000, а дипломи щороку одержували майже 1400 молодих спеціалістів.

У 1993 році на базі Харківського інституту інженерів залізничного транспорту було утворено Харківську державну академію залізничного транспорту, яку у 2001 році перейменовано в Українську державну академію залізничного транспорту.

За часи свого існування академія постійно розширювала спектр напрямів підготовки і спеціальностей, у тому числі не транспортного профілю, що слугувало підставою для набуття статусу університету. Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2014 р. академія була реорганізована в Український державний університет залізничного транспорту, який є багатогалузевим вищим навчальним закладом, що проводить інноваційну освітню діяльність за різними ступенями вищої освіти, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науковим і методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та

займається культурно-просвітницькою діяльністю.

Сьогодні університет — це сучасний вищий навчальний заклад з високою міжнародною репутацією в галузі освіти та наукових досліджень, де навчається понад 10 тис. студентів. Це єдиний навчальний заклад у Харківській області, що здійснює підготовку фахівців з числа іноземних громадян для залізничного транспорту.

Університет готує фахівців з 20 спеціальностей, 17 напрямів підготовки, 11 галузей знань. З 17 напрямів підготовки бакалаврів — 13 напрямів нетранспортного профілю. З 20 спеціальностей підготовки спеціалістів та магістрів — 13 спеціальностей нетранспортного профілю.

Освітній процес забезпечується висококваліфікованими науково-педагогічними працівниками, кількість яких становить понад 500 осіб. Серед них 5 лауреатів Державної премії, 27 академіків та членів-кореспондентів галузевих академій України і закордонних країн, понад 50 почесних залізничників та 8 заслужених працівників транспорту.

Основними підрозділами університету, що здійснюють підготовку фахівців, є 35 кафедр, 5 факультетів, Краснолиманська

філія та навчально-науковий інститут перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Факультет автоматики, телемеханіки та зв'язку готує фахівців за п'ятьма спеціальностями «Системи керування рухом поїздів», «Автоматизовані системи технологічного зв'язку», «Автоматика та автоматизація на транспорті», «Телекомунікаційні системи та мережі», «Спеціалізовані комп'ютерні системи». Понад 90% випускників факультету отримують перше робоче місце на підприємствах залізничного транспорту та метрополітену. Крім того, можуть займати провідні посади в науково-дослідних і проектних організаціях, які займаються розробкою, дослідженням та експлуатацією систем забезпечення руху поїздів, у підрозділах операторів і провайдерів фіксованого та мобільного зв'язку, послуг Інтернет, інформаційно-обчислювальних центрах, сервісних центрах і центрах технічної підтримки комп'ютерної техніки.

Будівельний факультет сьогодні — це великий навчальний та науковий комплекс, до складу якого входять п'ять кафедр, на яких утворено п'ять унікальних галузевих науково-дослідних лабораторій, спеціалізовані навчальні лабораторії та кабінети. Завдяки навчанню під керівництвом досвідчених науково-педагогічних працівників, більшість з яких мають наукові ступені та вчені звання, випускники факультету одержують високу професійну кваліфікацію і гарантовано розподіляються на державні та приватні підприємства залізничного транспорту та будіндустрії України. Спектр знань та навичок, що набувають випускники, охоплює проектування, ремонт та утримання рейкових колій, громадських, промислових будівель та споруд, виготовлення будівельних матеріалів, авторський та технічний нагляд за будівництвом, обслуговування та ремонт спеціальної будівельної техніки та гідравлічних пристроїв.

До складу факультету управління процесами перевезень входять чотири

випускаючі кафедри. Факультет також веде підготовку магістрів інфраструктури і експлуатації високошвидкісного залізничного транспорту. Випускники факультету працюють на сортувальних, вантажних та пасажирських станціях, в дирекціях та відділеннях залізниць, обчислювальних центрах та службах залізниць, в проектних та науково-дослідних інститутах залізничного транспорту. Серед них: чергові по станціях, маневрові та поїзні диспетчери, начальники залізничних станцій та вокзалів, начальники та головні інженери служб та залізниць, проектувальники об'єктів залізничного та промислового транспорту.

Механічний факультет є найстарішим серед факультетів університету — його було утворено ще у 1930 році. У наш час факультет об'єднує шість кафедр. Найдосвідченіший професорсько-викладацький склад факультету готує фахівців залізничного транспорту, які можуть ефективно працювати в сучасних умовах та швидко адаптуватися до змін в технічному та нормативному забезпеченні підприємств залізничного транспорту та інших галузей. Факультет готує інженерів-механіків, інженерів-електромеханіків, інженерів-теплоенергетиків та інженерів з якості. Випускники факультету працюють в управліннях залізниць, на локомотивобудівних, локомотиво- та вагоноремонтних заводах, у депо, в науково-дослідних та проектно-конструкторських інститутах, на підприємствах, що забезпечують тепло- та енергопостачання, на електростанціях.

Факультет економіки транспорту готує фахівців за такими напрямками: «Облік і аудит», «Фінанси та кредит», «Маркетинг», «Економіка підприємства», «Менеджмент». Випускники факультету мають можливість працювати на підприємствах транспорту, в державних установах, інвестиційних і страхових компаніях, банках, науково-дослідних інститутах, у промисловості, торгівлі, будівництві, малому бізнесі, а також в структурних підрозділах підприємств, які здійснюють

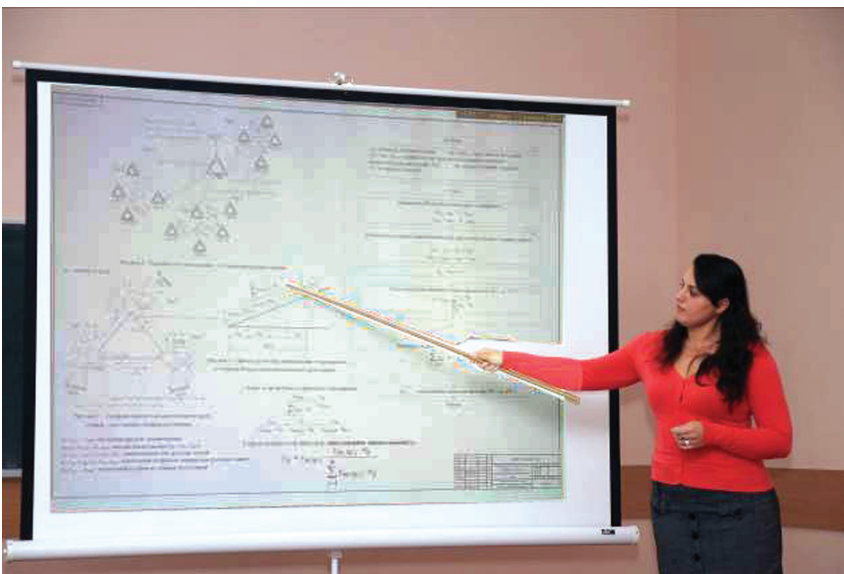
маркетингову, зовнішньоекономічну, збутову, аналітичну та іншу діяльність.

Наукова та науково-технічна діяльність в університеті є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти. Серед наукових досягнень науково-педагогічних працівників університету можна виділити 11 Лауреатів Державних премій, 4 Гранти Президента України для підтримки наукових досліджень молодих вчених, 1 Премія Президента України для молодих вчених.

Значну увагу університет приділяє роботі з залучення студентської молоді до наукової діяльності, оскільки це один із важливих засобів підвищення якості підготовки і професійного виховання фахівців, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності сучасні наукові досягнення.

Студенти університету беруть активну участь у виконанні науково-дослідницьких робіт, у студентських наукових конференціях, конкурсах наукових робіт та олімпіадах різного рівня.

З метою забезпечення наукової діяльності студентів, підтримки наукоємних ідей, інновацій та обміну знаннями в університеті діє наукове студентське товариство, щорічно проводяться студентські науково-технічні конференції, конкурси наукових робіт та олімпіади, засновано електронний збірник наукових праць студентів та магістрантів. Університет є базовим вищим навчальним закладом з проведення Всеукраїнського

конкурсу студентських наукових робіт за напрямком спеціальності «Залізничний транспорт та спеціальна техніка».

В університеті діє аспірантура і докторантура та чотири спеціалізовані вчені ради, які приймають захист дисертацій за 8 спеціальностями: транспортні системи; рухомий склад залізниць та тяга поїздів; експлуатація та ремонт засобів транспорту; будівельні конструкції, будівлі та споруди; будівельні матеріали та вироби; телекомунікаційні системи та мережі; економіка та управління національним господарством; економіка та управління підприємствами (економіка залізничного та автомобільного транспорту).

У напрямку підготовки висококваліфікованих спеціалістів та розробки наукових проектів університет тісно співпрацює з залізницями України, а також з такими підприємствами, як ДП «Укрзалізничпроект», Харківський метрополітен, ПрАТ «Київ-Дніпровське МППЗТ», ДП «Електроважмаш», ВАТ «Тепловозоремонтний завод» (м. Полтава), ВАТ «Крюківський вагонобудівельний завод», Стаханівський вагонобудівельний

завод, завод імені Малишева.

Особливо можна зазначити співпрацю університету з Південною залізницею, яка сприяє досягненню успіху у практичній підготовці студентів завдяки наданню для використання в навчальному процесі своєї технічної бази. На станціях Південної залізниці, у локомотивних і вагонних депо, дистанціях сигналізації та зв'язку студенти університету набувають практичний досвід роботи за обраними спеціальностями, що дає змогу готувати спеціалістів високого рівня.

Міжнародне співробітництво є одним з важливих напрямків діяльності університету. Розвиток міжнародних зв'язків і співробітництва здійснюється у контексті інтеграції до світового і європейського освітнього середовища. Так, у 2015 році була підписана угода про співробітництво з Національною консерваторією мистецтв та ремесел (м. Париж), відповідно до якої випускники магістратури, що навчалися за програмою «Магістр інфраструктури

завод, завод імені Малишева.

та експлуатації високошвидкісного залізничного руху» проекту ЄС TEMPUS, отримують після захисту магістерських робіт два дипломи — диплом магістра зі спеціальності «Організація перевезень та управління на транспорті» зі спеціалізацією «Організація високошвидкісного руху» Українського державного університету залізничного транспорту та магістра Національної консерваторії мистецтв та ремесел зі спеціальності «Менеджер систем високошвидкісного руху».

Програма, за якою навчаються магістри університету, розроблена за європей-

ськими стандартами провідними фахівцями університету та його партнерами з проекту ЄС TEMPUS — університетами інших держав.

Свій 85-річний ювілей колектив університету зустрічає з надією і в подальшому зберігати та примножувати традиції університету, бути справжньою кузницею кадрів для українських залізниць та інших підприємств України, займати гідну позицію серед інших вишів, сприяти прогресу наукової думки, робити вагомий вклад у розвиток української вищої школи.

17.08.2015